

د پښتونخوا مقدمه

غني خټک

قوتونه به آئين کښې د ترميمونو تجويز کولو په بابله پارليمانې کميټي هم د پښتونخوا په بابله په دوهم سوچ مجبوره کړي او که په آئيني ډول د صوبه سرحد نوم پښتونخوا نه اړولو باندې بحث شروع شي دا به ډېر تريووالي او بې خوندي ته ووځي او داسې بې خوندي کښې هر څه کېدې شي. داسې ښکاري لکه چې د پښتونخوا نه به د پاکستان د پاره د مرگ او ژوند مسئله جوړولې شي. د دې مقصد

به دا وي چې پاکستان هله ژوندې پاتې کېدې شي چې پښتون مړ وي.

د پاکستان مقتدرې طبقې دا ملک په جمهوري

توگه او په مهذبه طريقه چلول نۀ غواړي، هغوي پاکستان په جټکو چلول غواړي په داسې توگه چې نۀ اولس سراوچت کړي او نۀ د عزت او احترام جوگه شي. نن سبا ځينې معتبرو اخبارونو کښې د صدر زرداري خلاف يو زبردست مهم شروع دے. د پاکستان مقتدر قوتونه غالباً چې دا غواړي چې آئين کښې د ترميمونو نه اگاهاو د زرداري فېصله وکړې شي چې داسې هغه د پښتونخوا په حواله غېر مؤثره کړې شي او دغه شان چې د صوبه سرحد نوم

د صوبه سرحد د پاره که پښتانه د پښتونخوا نوم غواړي او دا خپل درست قومي او تاريخي نوم گڼي په بل لور د دې نوم د مخالفانو خدائے خبر ولې دا نوم د ځان د پاره بلا گڼلې ده. هغوي وائي چې مونږ هم غواړو چې د صوبه سرحد دې مناسب نوم وي خو د هغوي مناسب نوم هغه دے کوم چې هغوي په پښتون ورتپل غواړي د دې مضمون چاپ کېدو پورې امکان دے چې د پښتونخوا مخالفان به نور

هم رابښکاره شوي وي او د عوامي نېشنل پارټي او پاکستان مسلم ليگ (ن) مشرانو تر مينځه به ملاقات هم شوه وي او د مسلم ليگي

قيادت موقف به نور ښۀ واضحه شوه وي خو امکان دا دے چې مسلم ليگ (ن) او (ق) دواړه به خپل مخالفت، خپل ضد او د پښتون د پاره خپله ناخوښه او کرکه نوره رابښکاره کړي، دا ځکه چې مسلم ليگ همپشه راسې د "مائي باس" سياست کړے دے او د مسلم ليگ مخالفت اصل کښې د پاکستان د مقتدره قوتونو د مخالفت څرگندونه کوي، ځکه داسې ښکاري چې د پښتونخوا مخالفت به نور زيات زور مومي او دا مخالف

بدلولو په غرض کوششونه کوم حد ته رسېدلي دي دا کوششونه ناکاره کړي شي.

د پاکستان مقتدر طاقتونه د پښتونخوا مخالفت هيڅ بې هيڅه نه کوي، هغوي پښتون په يوه صلاح د لاس لاندې ساتل غواړي.

د ريفرنډم عجيبه تجويز چې مسلم ليگ (ن) وړاندې کړي دا تجويز قابل عمل نه دے.

نړۍ کښې چرته هم د ريفرنډم په ذريعه د قام ملک يا علاقې نوم نه دے بدل شوي. لري به نه ځو د موجوده حکومت وخت کښې د بې شمېره ځايونو نومونه د بې نظير په نامه کېښودلي شول، نه وړباندې ريفرنډم شوي او نه وړباندې مباحثه او نه حکومت په دې بابله د چا نه تپوس کړي. د يو ملک برما نوم ميانمار شوي هلته په دې خبره څه اختلاف نه ؤ او نه دغه نوم د ريفرنډم په ذريعه بدل کړي شو. پاکستان کښې د منځگرمي نه ساهيوال جوړ شو او لائل پور فېصل اباد شو خو هيچا په دې ريفرنډم ونه کړو. په خپله د پاکستان نوم يو تن چودري رحمت علي خوښ کړو، چودري صېب ته هيچا دا مېنډېټ نه ؤ ورکړي چې د نوي جوړېدونکي هېواد دپاره نوم خوښ کړي.

بحر حال که د ريفرنډم د تجويز هر کله هم وکړي شي، سوال دا پيدا کېږي چې دا ريفرنډم به

څوک کوي، څنگه به ئې کوي او دا ريفرنډم کوونکي به څنگه د پښتونخوا د مرستيالو او مخالفينو دپاره د باور او اعتماد جوگه وي. دا باور څنگه کېدې شي چې د پاکستان مقتدر قوتونه چې د پښتون د نوم نه کرکه کوي، هغوي به دې ريفرنډم کښې د لاس وهنې نه څوک منع کړي؟ بل دا ريفرنډم به د ملک په بنياد وي او که صوبه سرحد پورې به محدود وي؟

پاکستان کښې چې د ريفرنډم په ذريعه کومې ټوټې تقالي کولې شي دا چا ته نه دي معلومې. په دې وجه د ريفرنډم تجويز قابل عمل نه دے ځکه چې د پاکستان مقتدر قوتونه او د هغوي دلالت او د صوبه سرحد بوزغلي د ريفرنډم په ذريعه د خپلې خوښې نتيجه لاس ته کولې شي او ځکه هغوي د ريفرنډم تجويز هم وړاندې کړي چې په دې ذريعه هغوي نه يواځې د پښتونخوا غوښتنه څنگ ته گوزارولې شي بلکې د صوبې د خلقو تر مينځه د همېشه دپاره د نفرت او کرکې زمکه هوارولې شي چې کله هم د صوبه سرحد د نوم خبره راشي د دې مخالفان د يو بېکاره او فضول دليل په بنياد دا نوم ردوي. دوي وائي چې اولس د مشکلاتو سره مخ دے، غمونو کښې ډوب دے، بې روزگاري ده، ناداري ده، ملک ته د دهشت گردۍ مسئله پېښه ده، دې نه علاوه نورې ډېرې مسئلې دي چې هوارول ئې په ترجيحي بنياد ضروري دي او د صوبې نوم بدلول څه داسې ضروري نه دي او نه د نوم په بدلولو سره به د خلقو مسئلې هوارې شي. د پښتونخوا مخالفت کښې دغه رانده شوي خلق په دې خبره ځان نه پوهوي چې د

کومو مسئلو دوي ذکر کوي دا خود پاکستان د جوړېدو نه وړاندې هم وې او اوس نورې سپوا شوې دي. دا ټولې مسئلې خود پاکستان وفاقي حکومت جوړې کړې او د هغوي د پالیسو په نتیجه کېنې پکېنې نور شدت پیدا شوه دے او بیا دا کتل پکار دي چې د پاکستان اصل واکداران څوک دي؟ دې مسئلو کېنې د پښتونخوا څه کردار دے؟ اولس او اقتصادي مسئلې خو امریکه کېنې هم شته، برطانیه او فرانس هم داسې مسئلو سره مخ دي، روس او چین کېنې هم اولس د بې شمېره مسئلو سره مخ دے. د پاکستان یا د افغانستان په څېر ملکونه خو هر ورو داسې مسئلو سره بدل شکل کېنې مخ دي، مونږ د دغه دلیل په بنیاد دا وئیلے شو چې پاکستان د بې شمېره مسئلو سره مخ

دے، اول دې دا مسئلې هوارې کړي او بیا دې د هندوستان نه کشمیر

وغواړي. اولسونو او ملکونو ته د ژوند په هر وخت او هر مقام مسئلې پېښې وي او هغوي دا مسئلې په خپل وخت هواروي، وار په واریو په یو دا مسئلې هوارېږي. د پښتونخوا مخالفان داسې څه وخت

ټاکلے شي چې کله به د صوبه سرحد د نوم بدلولو دپاره مناسب وخت وي؟ پښتون خود دوي مني چې شته، دوه نیم کروړه پښتانه پاکستان کېنې اباد دي. دوي د پښتون د نوم سره "خوا" ولې نه شي برداشت کولے. که غور وکړے شي غوښتنه صرف د "خوا" ده

پښتون خود موجود دے او د پاکستان په هره کوڅه، هره اداره او هر یو دفتر کېنې موجود دے او د ملک خدمت کوي. سرے په دې خبره نه پوهېږي چې د پاکستان مقتدر قوتونه، د مسلم لیگ په شکل کېنې د دوي دلالت او صوبه سرحد کېنې د مسلم لیگ بوزغلي ولې د ملک او قام دپاره د پښتون خدمت هېروي او څه اهمیت ورته نه ورکوي. اوس اوس د ملاکنډ ډویژن څلوېښت لکه پښتون د ملک او قام په فائده کېنې او د سرکار په وېنا د خپلو علاقو او کورونو نه هجرت وکړو. دا یوه بې مثاله قرباني وه چې د پښتنو حیاناکې زنانه او پېغلې پکېنې در په در شوې، بوډاگان او ماشومان بې درکه شول او عزت داره خلق د بل لاس او خېر ته مجبوره شول. دا په مختصر وخت

کېنې د نړۍ تر ټولو لوئے هجرت و.

دا د پاکستان دپاره د

پښتنو قرباني وه په

کار ده چې د دغه

قربانو اعتراف وشي

او پښتون ته چې د

عدم اعتماد په کوم

نظر کتلے شي دې

کېنې اصلاح وکړي

شي.

پښتونخوا د

صوبې د یو استوګن دپاره هم څه مسئله نه جوړوي.

دې کېنې څه شک نشته چې صوبه سرحد کېنې

پښتون ډېر لوئے اکثریت کېنې دے او څوک چې

ځان ته اقلیت وائي خود اکثریت دعوي کوي د دغه

اقلیتونو شمېر دولس فیصده هم نه دے. د

جمهوريت د کوم تعريف مطابق دولس فيصده يا زيات ته زيات پنځلس فيصده د اتيا يا پنځه اتيا فيصده نه سبوا وي؟

د صوبه سرحد دپاره د پښتونخوا د نوم په حواله د هزارې ډويژن ځنې سرداران د بلېک مېلنگ رويه او رجحان لري. هغوي د چا په لمسون د خرابو نتيجو خبرې کوي، د پښتونخوا خلاف د سخت رد عمل خبرې کوي خو هغوي ته دا کتل پکار دي چې هغوي تعداد کښې څومره دي او يو ډويژن په کلهم صوبه سرحد باندې په کوم حساب ځان بالا گڼي او د پښتونخوا نوم کښې کوم لړمان دي چې کم شمېره خلقو ته به ټک ورکوي. که خبره اتفاق رائي ته راشي نو دا سوال ضروري دے چې جواب ئې ورکړے شي چې پاکستان کښې کوم کارونه اتفاق رائي سره شوي دي؟ او بيا دا څنگه ممکن کېدے شي چې د پښتونخوا مرستيال او مخالفان به اتفاق رائي سره يو نوم خوښ کړي. مخالفان د پښتونخوا نه علاوه د افغانيه د نوم مخالفت هم کوي او د خپل طرف نه د خپلې خوښې نومونه وړاندې وړاندې کوي. داسې اتفاق رائي هله پيدا کېدے شي چې د پښتونخوا مرستيال او غوښتونکي د پښتونخوا د نوم نه لاس په سر شي او د مخالفانو تجويز شوي نومونه قبول کړي يا مخالفان خپل ضد او غېر معقول مخالفت واپس واخلي. داسې څه امکان نشته ځکه چې دا د پښتنو دپاره د هغوي د سياست مخصوص ستايل دے. په دې وجه پښتنو ته په عمومي ډول او د پښتنو قامي قيادت ته په خاص توگه په دې خبره سوچ او فکر پکار دے چې د پښتون دپاره پاکستان کښې په عزت او درناوي سره څنگه او سېدل ممکن کېدے شي. پکار ده چې

د صوبه سرحد نوم پښتونخوا کړے شي او دې دپاره چې نن سبا کوم مناسب وخت راغلے دے داسې وخت بيا بيا نه شي راتلے او ځکه د دې نه چې په هره طريقه وي فائده او چټول پکار دي. د پاکستان مقتدره قوتونو ته د دې کړنو په توسط دا خبره رسول دي چې که دوي صوبه سرحد ته پښتونخوا نوم نه ورکولو کښې کامياب هم شي پښتون به بيا هم پښتون وي. تېرو شپېته کالو راهسې د صوبې نوم صوبه سرحد دے خو صوبې کښې داسې شل تنه نشته څوک چې ځان ته سرحدي وائي. بحر حال د مقتدره قوتونو منفي کوششونه پاکستان ته څه طاقت او توانائي نه ورکوي، دا د پاکستان وفاق کمزورے کوي او د همپشه دپاره د ملک او صوبې د مختلفو خلقو ترمينځه د کرکې او نفرت پيدا کولو سبب گرځي. پښتونخوا د يوې پارټۍ غوښتنه نه ده، دا د بېداره، با شعوره او ننگيال اولس غوښتنه ده. دا د پښتون قومي شناخت دپاره يو اهم ضرورت دے. پښتون اولس باندې بد اعتمادي څه جواز نه لري او نه د صوبې دپاره د پښتونخوا د نوم غوښتنه څه داسې غېر معمولي مسئله ده چې پاکستان کښې به اړے گرے پيدا شي او يا به د صوبې استوگنو ته څه خاص رعايتونه او اسانۍ ملاؤ شي. دا د خپل روح او مزاج په حواله يوه بې ضرره، غېر سياسي او ماشومه او ساده غوښتنه ده. داسې هيڅ امکان نشته چې گڼي دا به د ملک يا د صوبې کم شمېره تپو دپاره څه مشکلات پيدا کړي او ځکه مهذبه طور طريقې او مهذبه کوششونه د سياست د وحشت نه قربانول نه دي پکار.